

ПАМ'ЯТКА
щодо запобігання отримання неправомірної вигоди та подарунків, а
також поводження з ними

Для більшості людей прийняти подарунок – цілком звична та приємна справа. Ще з дитинства ми звикли, що подарунки – це гарний спосіб не тільки приділити увагу своїм рідним, але й налагодити відносини з необхідною людиною.

Однак, отримання подарунку посадовою особою може вплинути на прийняття ним певних рішень, що суперечать інтересам держави.

Визначення подарунку закріплено в ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», згідно з яким під подарунком розуміється грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Статтею 23 Закону України «Про запобігання корупції» встановлені обмеження щодо одержання подарунків як один із способів запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

Особами, на яких поширюється дія цього обмеження є:

- 1) особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) особи, які для цілей Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема посадові особи юридичних осіб публічного права.

Згідно положень статті 23 Закону України «Про запобігання корупції», можна виокремити такі види подарунків: *заборонені; дозволені з певними обмеженнями; дозволені.*

➤ **Заборонені**

Зі змісту ч. 1 ст. 23 Закону випливає, що категорично забороняється вимагати, просити, одержувати подарунки (незалежно від їх вартості) для себе або близьких осіб від юридичних та фізичних осіб: у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує (дарувальник), перебуває в підпорядкуванні особи, якій вона дарує подарунок (обдаровуваного).

➤ **Дозволені з певними обмеженнями:** згідно з ч. 2 ст. 23 Закону дозволено отримувати подарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність, якщо:

- вартість таких подарунків не перевищує 1 прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово;

- сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Зазначені подарунки дозволено отримувати лише за таких умов:

- подарунки отримуються не у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

- особа, яка дарує, не перебуває в підпорядкуванні особи, якій вона дарує подарунок.

➤ **Дозволені**

Відповідно до ч. 2 ст. 23 Закону дозволено отримувати:

- загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси;

- будь-які подарунки від близьких осіб незалежно від їх вартості.

Близькі особи – будь-які особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі; а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

Зверніть увагу. Після отримання дозволеного подарунка особа зобов'язана не приймати рішень та не вчиняти дій на користь особи, від якої отримано такий подарунок.

Рішення, прийняте особою на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважається таким, що прийняте в умовах конфлікту інтересів. Такі рішення підлягають скасуванню (на такі рішення поширюються вимоги ст. 67 Закону).

Подарунки одержані особами уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняними до них особами, подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціями, є відповідно державною або комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Якщо, подарунком вважаються грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової, **а неправомірна вигода в свою чергу** - це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Алгоритм дій щодо запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними:

Відповідно до статті 24 Закону України «Про запобігання корупції», особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняні до них особи, у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

- 1) відмовитись від пропозиції;
- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- 3) залучення свідків (якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників);
- 4) письмове повідомлення про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

У разі якщо майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок виявляє особа, яка є керівником органу, підприємства, установи, організації, акт про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка підписує ця особа та особа, уповноважена на виконання обов'язків керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації у разі його відсутності.

Предмети неправомірної вигоди, а також одержані чи виявлені подарунки зберігаються в органі до їх передачі спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, якими у відповідності до чинного законодавства є

органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

У випадку ж наявності в особи сумнівів щодо можливості одержання нею подарунка, вона має право письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до Національного агентства з питань запобігання корупції, який надає відповідне роз'яснення.

Відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання неправомірної вигоди та подарунка

1. Кримінальна відповідальність (Кримінальний кодекс України):

Кримінальну відповідальність передбачено за зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України) та пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України).

2. Адміністративна відповідальність (Кодекс України про адміністративні правопорушення):

На відміну від неправомірної вигоди, за неналежне одержання подарунку, не призводить до кримінальної відповідальності. Натомість такі дії є корупційним правопорушенням, за яке встановлено адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо подарунків (ст. 172-⁵ КУпАП).

Так, порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків –

тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 1700 до 3400 грн.) з конфіскацією такого подарунка.

Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягне за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 3400 до 6800 грн.) з конфіскацією такого дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

3. Дисциплінарна відповідальність :

Відповідно до ч. 2 статті 65⁻¹ Закону України «Про запобігання корупції», особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або

займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.